

نشر گل واژه

کار و تمرین

فایری

پنجم ابتدایی

مؤلفین: فاطمه اسدی
ثریا علی محمدزاده

مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش
دفتر انتشارات
تکنولوژی آموزشی
تجربه ننده در کتابخانه رشد

درس نهم

ناه آوران
دیروز ...

فصل چهارم

ناه آوران

کلبه‌ی آموزش

✓ گاهی برای بیان منظور خود، یک **جمله‌ی کوتاه** می‌گوییم یا می‌نویسیم، ولی گاهی همان جمله‌ی کوتاه را می‌توان به یک **جمله‌ی بلند و توصیفی** تبدیل کرد.

✱ **مثال ۱:** کتاب‌فروش، مردی پنجاه‌ساله بود. (جمله‌ی کوتاه)

کتاب‌فروش، مردی پنجاه‌ساله و بسیار خوش‌اخلاق و مهربان بود. (جمله‌ی بلند)

۲: از پشت شیشه، کتاب‌ها را تماشا کردیم. (جمله‌ی کوتاه)

از پشت شیشه‌ی کتاب‌فروشی، کتاب‌ها را که خیلی منظم و خوش‌نما در قفسه‌ها چیده شده بودند، تماشا کردیم. (جمله‌ی بلند)

✓ هنگامی که جمله‌ای طولانی و بلند را بیان می‌کنیم، در حقیقت فضا، مکان و زمان جمله را برای گویاتر و زیباتر شدن جمله به کار می‌بریم. زیرا قصد داریم که شنونده یا خواننده پیام کامل‌تری از آن دریافت کند.

بنابراین باید برای طولانی‌تر کردن جمله‌ها یا کوتاه کردن آن‌ها، **کلمه‌هایی اضافه یا کم** کنیم که در معنا و مفهوم آن خللی ایجاد نشود و پیام موجود در جمله را از بین نبرد.

✓ **علایم نگارشی** که در نوشته‌ها و متون مختلف می‌بینیم و می‌خوانیم، برای **سهولت خواندن** و **درک بیشتر** مفاهیم متن و جمله‌ها می‌باشند و با استفاده‌ی به موقع و به‌جا از آن‌ها، باعث زیبایی و کامل بودن مفهوم و محتوا می‌شوند.

✓ **علایم نگارشی** مانند **ویرگول (،)** نشانه‌ی **مکث و درنگ** کوتاه است و معمولاً بین کلمه‌ها در یک جمله یا بین دو جمله دیده می‌شود.

نقطه (.) در **پایان** جمله‌های خبری و امری قرار می‌گیرد.

علامت سؤال (?) هنگام نوشتن جمله‌های **پرسشی** یا **سؤالی** استفاده می‌شود.

علامت تعجب (!) در جمله‌های **عاطفی** یا **تعجبی** کاربرد دارد.

کلبه‌ی آموزش

وجود این علایم در جمله‌ها و نوشته‌ها الزامی است، زیرا نبودن این علایم، خواندن و قرائت متن را بسیار دشوار می‌کند و پیام متن نامفهوم خواهد بود.

به جمله‌های زیر دقت کنید:

الف. عفو، لازم نیست اعدامش کنید.

ب. عفو لازم نیست، اعدامش کنید.

در این دو جمله قرار گرفتن ویرگول در **دو بخش مختلف** جمله، معنا و **مفهوم** جمله را **تغییر** می‌دهد.

✓ در گوش دادن به داستان همان‌طور که گفته شد، باید به جزئیاتی که در داستان گفته می‌شود، توجه خاصی داشته باشید تا بتوانید از شنیدن داستان لذت ببرید. هم‌چنین **پیام داستان** را به خوبی **درک** کنید.

✱ **نکته:** اگر با یک بار گوش کردن به قصه، متوجه پیام آن نشدید، می‌توانید دوباره یا حتی به دفعات به قصه گوش دهید، تا هم به طور کامل متوجه اتفاقات داستان بشوید و هم این که پیام را دریافت کنید.

✓ هنگامی که **دو چیز** یا **دو شخص** یا **دو مکان** و ... را با هم **مقایسه** می‌کنیم و اطلاعات آن‌ها را کنار هم قرار می‌دهیم و **تفاوت‌ها** و **شباهت‌های** آن‌ها را بیان می‌کنیم، در حقیقت دست به مقایسه می‌زنیم و از **روش قیاس** به نوشتن می‌پردازیم. هم‌چنین سعی می‌کنیم ویژگی‌های نوشته را جمع‌بندی کنیم. بنابراین باید بتوانیم یک نوشته‌ی منسجم و منظم تولید کنیم. مانند زمانی که در ریاضی دو شکل هندسی مربع و مستطیل را با هم مقایسه و تفاوت‌ها و شباهت‌های آن‌ها را بیان می‌کنیم و یا زمانی که در درس علوم، جانوران مهره‌دار را با جانوران بی‌مهره مقایسه می‌کنیم و ...

فرزندم! متن را بخوان و از بزرگ‌ترهای خوبت بخواه آن را به تو املا بگویند، سپس پاسخ پرسش‌ها را بنویس.

حزن

همه‌ی بعد از ظهر دیروز را تقریباً غرق مطالعه بودم. هر ورق از کتاب را که تمام می‌کردم، بدون لحظه‌ای درنگ، سراغ صفحه‌ی بعد می‌رفتم. نمی‌توانستم از کتاب جدا شوم. در فهرست کتاب، موضوع کلی را دیده بودم، ولی فکر نمی‌کردم این قدر جالب باشد. ... در باز شد و مادر داخل اتاق آمد. با لحن خاصی گفت: «نمی‌خواهی با من به خانه‌ی مادر بزرگ بیایی؟ چند بار صدايت زدم، ولی جوابی نشنیدم». گفتم: «مادر جان! ببخشید، من محو مطالب کتاب شده بودم. می‌توانم بقیه‌ی آن را هم بخوانم؟». مادر گفت: «کتاب مربوط به چیست که این طور به آن علاقه‌مند شده‌ای؟». بعد کتاب را گرفت و آرام ورق زد. خندید و زیر لب گفت: «چه منظم هم آن را نگه داشته است؟ حتی یک تاخوردگی کوچک هم ندارد!». گفتم: «کتاب در مورد تاریخ معاصر و مخصوصاً نام آوران دوره‌ی انقلاب اسلامی است. دلاوران دفاع مقدس و شهدای علمی و فناوری هسته‌ای». مادر گفت: «پس بمان و بخوان، من هم می‌روم و زود برمی‌گردم». من از مادر سپاس‌گزاری کردم و مادر از من خداحافظی.

الف. کودک، موضوع کلی کتاب را در کجا دیده بود؟

ب. چرا کودک صدای مادر را نشنید؟

پ. مادر با دیدن کتاب چه گفت؟

ت. موضوع کتاب چه بود؟

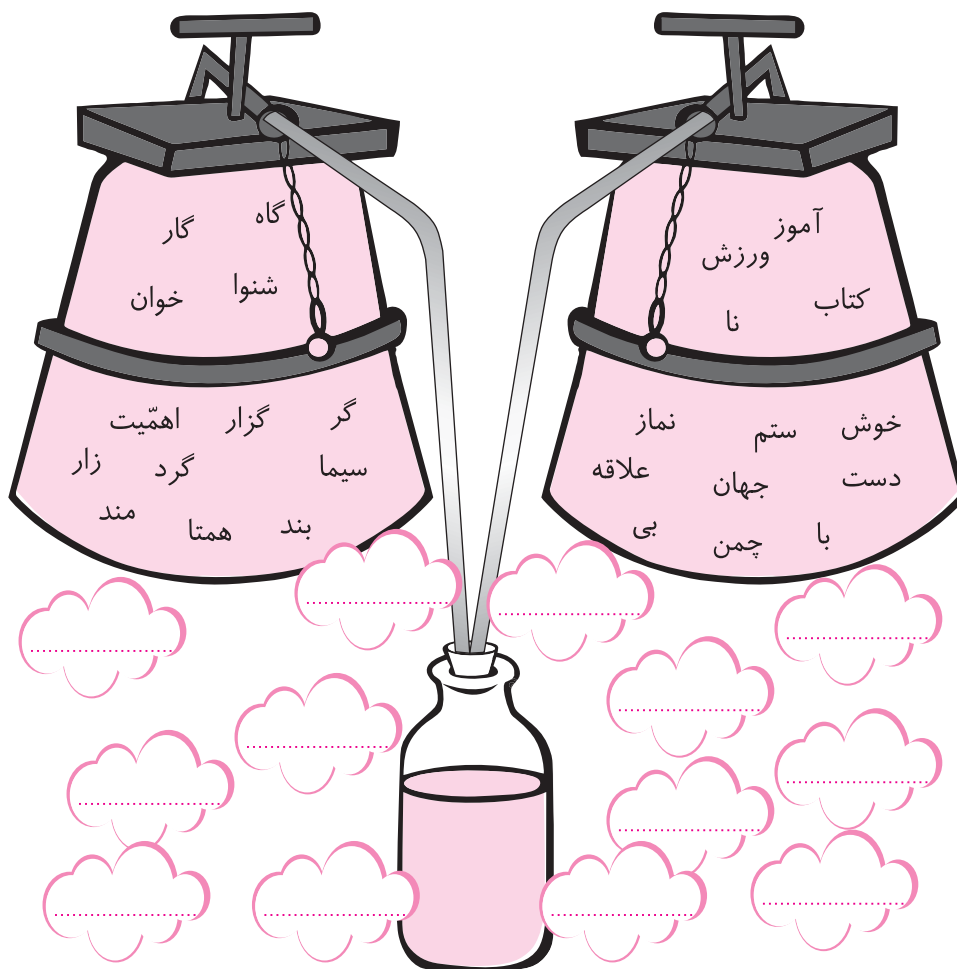

تمرین

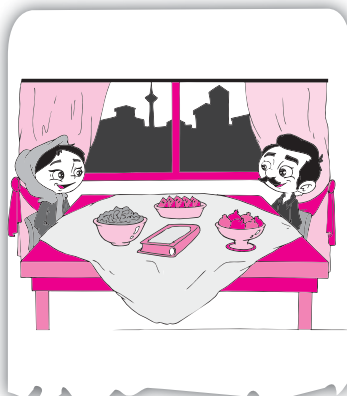
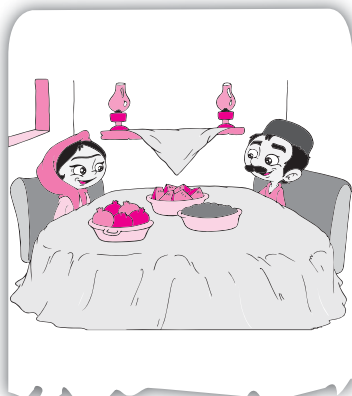
۱. جمله‌های کوتاه زیر را گسترش بده و بنویس.

.....	کتاب را خواندم.
.....	به موزه رفتیم.
.....	زنگ به صدا درآمد.
.....	من از خواندن کتاب لذت بردم.

۲. با استفاده از کلمات هر دو گروه، کلمه‌های جدید بساز و بنویس.

۳. به تصاویر زیر دقت کن، آن‌ها را به دو به دو مقایسه کن و درباره‌ی آن‌ها بنویس.

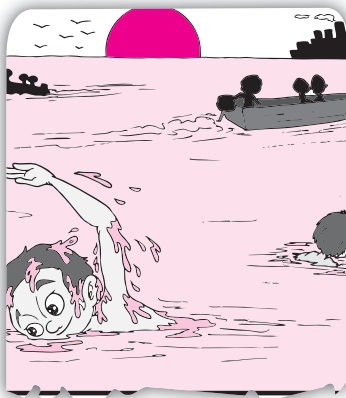
۴. کلمه‌های مناسب را از داخل کمانک انتخاب کن و در جاهای خالی قرار بده.

- الف. به معنی زندگی است. (حیات - حیاط)
 ب. پایه و زندگی، محبت است. (اساس - اثاث)
 پ. کار قضاوت و برقراری عدالت است. (قاضی - غازی)
 ت. روزی ز سر سنگ عقابی به هوا (خاست - خواست)
 ث. گل بدون معنی و مفهوم ندارد. (خوار - خار)

۵. در جاهای خالی جمله‌های مناسب بنویس.

جمله‌ی بلند	جمله‌ی کوتاه
.....	دیروز به بازار رفتم.
پرندگان زیبا با بال‌های قدرتمند در آسمان آبی پرواز می‌کنند.	
.....	دانش‌آموزان به اردو رفتند.
این کتاب شما را با بزرگ‌مردان و دلاوران دیروز و امروز میهن عزیزمان ایران، آشنا می‌کند.	
.....	بعد از ظهر بود.

۶. تصویرهای زیر کدام فصل‌ها را نشان می‌دهند؟ چهار تفاوت و چهار شباهت آن‌ها را در جدول بنویس. سپس در مورد هر دو، چند جمله بنویس.

تفاوت	شباهت
۱.	۱.
۲.	۲.
۳.	۳.
۴.	۴.

۷. متن زیر را تصحیح کن و کلمه‌های درست را بنویس و با سه کلمه به دلخواه جمله بساز.
«در همین موع، صدای داغ بورها، سکوت کویر را شکست. آن‌ها از لابه‌لای بوته‌های خشک خوار بیرون پریدند و با دیدن دوست خود، یک‌سدا فریاد زدند: «به وتنت، خوش آمدی!»»

جمله‌ی ۱

.....

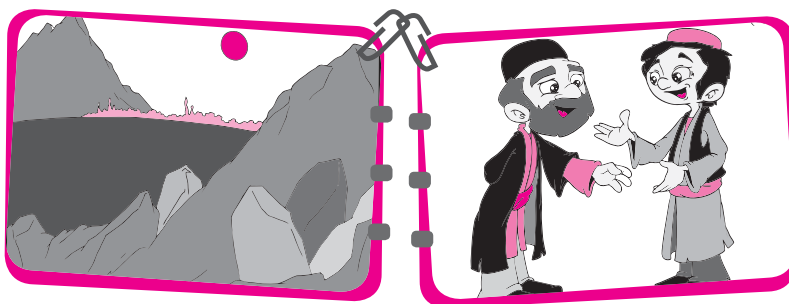
جمله‌ی ۲

.....

جمله‌ی ۳

.....

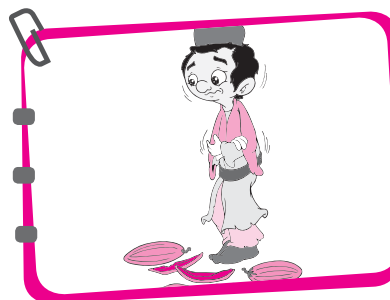
۸. به تصاویر زیر با دقت نگاه کن و ضرب‌المثل مربوط به آن‌ها را بنویس.

.....

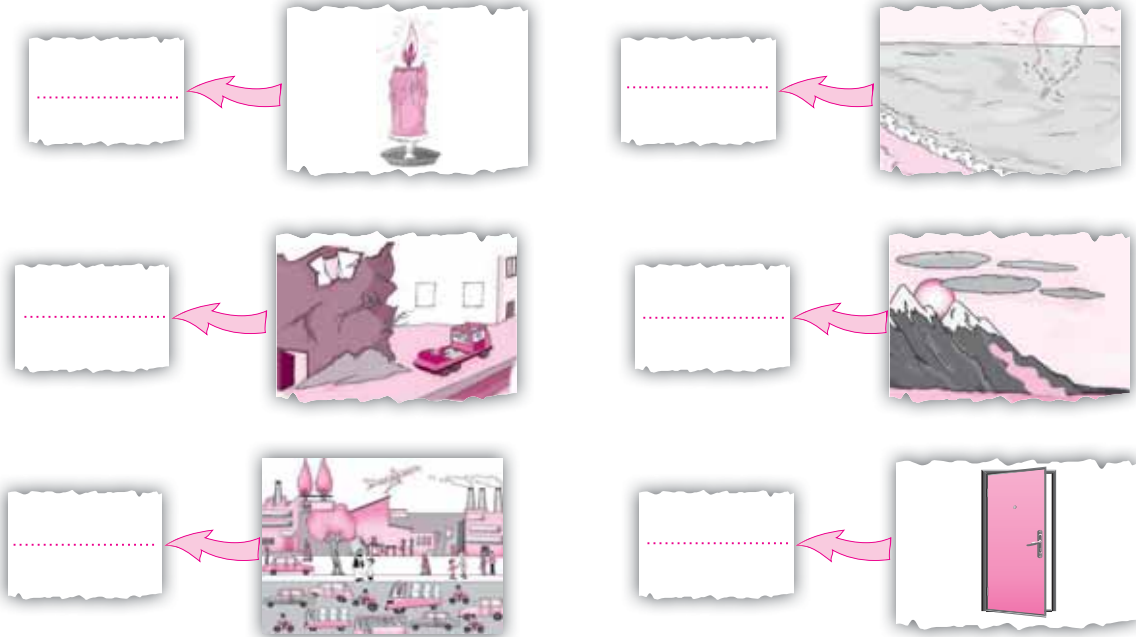

.....

.....

۹. برای تصاویر زیر، کلمه‌ی مخالف بنویس.

۱۰. کلمه‌های کدام گزینه هم‌خانواده هستند؟

- ☐ الف. متوجّه، منظمّ، موضوع
☐ ب. تصویر، مصوّر، منظمّ
☐ پ. منظمّ، نظم، ناظم
☐ ت. دیروز، امروز، فردا

۱۱. کلمه‌های کدام گزینه هم‌معنی هستند؟

- ☐ الف. تماشا، آشنا، شما
☐ ب. کتاب، کتاب‌فروشی
☐ پ. خوش‌اخلاق، بداخلاق
☐ ت. لطف، مهربانی

۱۲. کدام کلمه با بقیه فرق دارد؟

- ☐ الف. خوش‌اخلاق
☐ ب. خوش‌سیما
☐ پ. خوش‌چهره
☐ ت. خشنود

۱۳. شعر «ایران ای سرای امید» از کیست؟

- ☐ الف. ملک‌الشعراى بهار
☐ ب. مولوى
☐ پ. قیصر امین‌پور
☐ ت. هوشنگ ابتهاج

۱۴. منظور از عبارت «ای بهار جاودان» در شعر «ای سرای امید» چیست؟

- ☐ الف. فصل بهار و رویش گل‌ها
☐ ب. مردم تلاشگر و فداکار ایران اسلامی
☐ پ. نهال نورسته‌ی انقلاب اسلامی
☐ ت. شهدای انقلاب اسلامی

۱۵. جمله‌های زیر را با توجه به کلمه‌های داخل کادر تغییر بده و دوباره بنویس.

الف. زاغ بورها از خوشحالی از زمین بلند شدند و در آسمان صاف کویر چرخیدند.

.....	نشستند
-------	--------

ب. بلند شو، هوا دارد تاریک می‌شود، بقیه‌ی کار را بگذار برای بعد.

.....	روشن
-------	------

ارزشیابی تصویری درس (۹)

انتظارات			معیار
			۱. متن درس را با دقت و روان می‌خوانم.
			۲. می‌توانم با روش مقایسه یک متن زیبا بنویسم.
			۳. در پیدا کردن هم‌خانواده‌ها توانا هستم.
			۴. کلمه‌های متضاد و هم‌معنی را می‌شناسم و می‌توانم آن‌ها را در جمله به کار ببرم.